

Lang leve de dwazen!¹

Verkenning en aanmoediging vanuit 1 Korinthiërs 1,18-2,10 en 4,9-10

Leiding geven aan een bestaande kerk en je leven willen delen in een wijk met allemaal moslims. Dat is behoorlijk dwaas. De winkels langs gaan om te vragen of er brood over is en dat regelmatig gaan uitdelen in de buurt. Dat is behoorlijk dwaas. Als stel in een compleet onbekende volkswijk gaan wonen en er zijn voor jongeren in een jongerencentrum. Pingpongen, voetballen, kletsen en dan nog eens horen 'jij hoort niet bij ons'. Dat is behoorlijk dwaas.

Margrietha Reinders, pionier met Heilig Vuur West in Amsterdam, zei in een toespraak voor 7 keer 7 'roadtrip naar een nieuw soort christendom': 'Durf raar te zijn!'² Lang leve de dwazen! Een weg van geloof, met passie, met teleurstellingen ook en pijn. Met vreugde. Een weg met de Vader, Jezus de Zoon en de Heilige Geest. Een weg van gewone mensen.

In dit artikel ga ik uit van de ervaringen van de teams van Urban Expression in de aandachtswijken en oude volkswijken van Nederland. Deze teams zijn te typeren als een 'orde van dwazen'. Nu christenen een minderheid zijn in de samenleving, lijkt het thema dwaasheid relevant voor heel de kerk vandaag. Hoe kunnen we onze ervaringen in Gods licht plaatsen? Daarvoor gebruik ik gedeelten uit 1 Korinthiërs. Ik sta achtereen volgens stil bij Gods dwaasheid, de metafoor van de clown en onze dwaasheid en Gods luister.

Gods dwaasheid

De relatie tussen Paulus en de gelovigen in Korinthe was nogal dubbel. Denk niet dat alles toen volmaakt was. Het was een worsteling. Er waren groepen in de gemeente. Groepen verbonden met namen van mensen: Paulus, Apollos, Petrus... Het oude liedje. Ik heb gelijk en jij niet. *Shut up!*

Later in de tweede brief aan de Korinthiërs heeft Paulus het over de zogenaamde 'super-apostelen' (2 Korinthiërs 10 en 11). Mensen met een sterk voorkomen. Voorbeelden naar wie wordt opgekeken. En ook op straat waren er in die Griekse stad indrukwekkende redenaars te horen. 'Joden zoeken wonderen (kracht!), Grieken zoeken wijsheid.' En dan nog dit. Er wordt op de persoon gespeeld. 'Die Paulus...' Wat stelt hij voor? Zijn integriteit wordt onderuit gehaald.

Kijk naar de teams van Urban Expression: kleine, kwetsbare gemeenschappen. Aan de marge. Een beeld van heel de kerk die steeds meer aan de marge van de samenleving terecht is gekomen. Wat stelt het voor? En hoe er soms met elkaar wordt omgegaan in de kerk... ook in de relaties tussen de bestaande kerk en pioniers ken ik verhalen die pijnlijk zijn. Meer dan mij lief is.

Paulus, de pionier van Israëls Messias, wat doet hij? Is hij een slachtoffer? Paulus schermt zichzelf niet af. Hij komt met open vizier. 'Ik beschikte ook niet over uitzonderlijke welsprekendheid.' 'Ik kwam bij jullie in al mijn zwakheid. Ik was angstig, en onzeker.' (2,1-3)

En dan opent hij het mysterie van God (2,1). Gods dwaasheid en Gods verborgen wijsheid. Door de werkwoorden te zoeken die gaan over wat God doet, komen we op het spoor van Gods dwaasheid. Ook zoeken we naar de werkwoorden die Paulus gebruikt over zichzelf en de gelovigen. Zo kunnen we ons laten meenemen in het geheim.

Gods dwaasheid: de werkwoorden. 'Ik zal de wijsheid van de wijzen *vernietigen, te niet doen.*' (1,18) Oh...? Voel je de robuustheid en felheid van God? 'God heeft de wijsheid van de wereld in dwaasheid *veranderd.*' God ontmaskert. 'Hij heeft *besloten...*' (1,20) Welk besluit heeft God genomen? 'Hij heeft besloten hen die geloven te redden door de dwaasheid van onze verkondiging.' Wat een dwaas besluit!

God roept, kiest en ontmaskert. (1,27-28) Wat kiest hij? 'Wat in de ogen van de wereld dwaas is, heeft God *uitgekozen* om de wijzen te *beschamen*; wat in de ogen van de wereld zwak is, heeft God *uitgekozen* om de sterken te *beschamen*; wat in de ogen van de wereld onbeduidend is en wordt veracht, wat niets is, heeft God *uitgekozen* om wat wél iets is *teniet te doen*.' Ik zie de mensen in onze gemeenschappen. Ik hoor hun namen. Wie zie jij? Hier is Gods dwaasheid aan het werk. Om wat sterk is, en zichzelf verheft, te beschamen.

'Door God zijn wij één met Jezus Christus, die dankzij God, onze wijsheid is geworden.' (1,30) Door Christus staan wij rechtop, voor God, voor anderen. Aanvaard, als mensen uit één stuk, bevrijd.

En God heeft nog iets besloten. 'Waar wij over spreken is Gods verborgen en geheime wijsheid, een wijsheid waarover God vóór alle tijden *besloten* heeft dat wij door haar zouden delen in zijn luister.' (2,7) Gods dwaasheid: Hij besluit, roept, kiest en ontmaskert: wat zwak is, deelt in zijn luister. Hier woont God in heel zijn stralende karakter.

Het geheim van God

Wat doen wij als gelovigen? 'Wij *verkondigen* een gekruisigde Christus.' (1,23) De dwaasheid van onze verkondiging. Wat doen we nog meer? We beroemen ons. 'Wil iemand zich op iets *beroemen*, laat hij zich op de Heer beroemen.' (1,31) Wij zijn bevrijd van het zoeken van zelfbehoud en worden niet bepaald door het oordeel van mensen over ons. De Heer is onze vreugde.

Wij hebben ook een besluit genomen. 'Ik had *besloten* u geen andere kennis te brengen dan die over Jezus Christus, de gekruisigde.' (2,2) En wij komen in zwakheid. 'Bovendien *kwam* ik bij u in al mijn zwakheid.' (2,3) Wij verkondigen de dwaasheid van Jezus Christus, de gekruisigde. Dat besluiten wij. Wij zijn vrij en beroemen ons op de Heer. wij komen in zwakheid en daarin wordt de kracht van God, van de Geest zichtbaar! Het geheim van God gaat open.

De clown

Vanuit 1 Korinthiërs is door de eeuwen heen voor Jezus, voor de volgelingen van Jezus en voor de verkondiging de metafoor van de clown gebruikt.³ De dwaasheid van de verkondiging! 'Wij zijn dwaas omwille van Christus!' (4,9-10)

Je hebt vaak een beeld van wat en wie je moet zijn. Toch? Zeker als prediker. Ook als missionair werker. Wij zijn clowns! Het beeld van de clown past bij hoe Gods geheim open gaat in onze wereld. Kunstenaars als Chagall, Picasso, denkers als Kierkegaard en Dostojewski en ook iemand als Henri Nouwen, hebben de clown gebruikt als beeld voor de kerk en het leven van het geloof.

Hoe krijgt Gods geheim vlees en bloed in deze werkelijkheid? Het beeld van de clown is dubbel. Die rode neus, de grote flapschoenen: een beeld dat ruimte maakt voor onze breekbaarheid en kwetsbaarheid. Tegelijk is er de kleur en de vrolijkheid! De clown past niet, een curieus figuur die de status quo doorbreekt.

Ook in het circus waar alles sprankelt van het ene succesnummer na het andere. En dan is daar de clown. De andere kant van het mens zijn. De clown kritiseert de uiterlijke schijn die we kunnen ophouden. Ontmaskert en relativeert. Wij zijn sterfelijk, behoeftig. De lach en de traan die samen komen. Het lachen en de klacht, allebei.

De clown leert je te lachen om jezelf, als er niks lijkt te lachen. Neem jezelf niet te serieus. De clown ontwapent. De clown laat je je kleinheid zien en tegelijk je potentieel voor grootsheid in het overwinnen van tegenstand.

De clown belichaamt het goede nieuws dat mensen hun menselijkheid kunnen bewaren, ook als ze alles kwijt zijn. Als je wordt uitgelachen, als alles faalt. Denk aan Jezus: de clown staat na het vallen altijd op en heeft de laatste lach! Kwetsbaar, maar nooit verslagen.

Dat is onze God, het beeld van God, het Woord dat vlees werd. Kwetsbaar en breekbaar, vertrouwend op woorden zonder opsmuk, open voor misbruik. Hij staat niet aan de kant van de machtigen, maar is in een wereld vol van onrecht en vijandschap op een speciale manier de God van wat veracht is, onbeduidend, niet in tel. Hij kiest, roept, ontmaskert en maakt vrij.

Onze dwaasheid en Gods luister

Tot slot: onze dwaasheid en Gods luister. Dit raakt aan het hart van het christelijk geloof, op een eigen manier ervaren binnen Urban Expression aan de marge van de samenleving. Het zit dichtbij de ervaring van Paulus. Wij zijn clowns! Daar aan de rand, in onze buurten, in de samenleving.

1. Durf zwak en dwaas te zijn, mee in het spoor van Jezus. Laat los wat je denkt te moeten zijn, als gemeenschap en in je verkondiging. Wees niet bang. God is voor je. Neem het beeld van de clown mee naar de situaties waar je in komt. Als beeld van God, van Jezus, in dat geheim van kwetsbaarheid en kracht.

Relativeer jezelf. Lach om jezelf. Stuart Murray, oprichter van Urban Expression in Engeland schrijft: 'Vormen voor gezonde ritmes en reflexen voor gemeentestichters in aandachtswijken zijn: lachen – uitdagend (spottend?) gelach in het gezicht van onrecht en tekort, weigeren jezelf te serieus te nemen.'⁴

2. Kijk niet op van weerstand. De clown ontmaskert en verstoort de status quo. Mensen en machten vinden dat niet fijn. Ze zagen de Heer als bedreiging voor hun zelfbehoud en hun systeem. Wij staan als leerlingen niet boven onze Heer. Zoek je veiligheid in God, in het kruis van Christus, in Gods tedere en onstuimige liefde. En vergeet niet: wat zichzelf sterk maakt ten koste van anderen, wie bewust blijft kiezen voor kwaad, zal God tegen komen. Laat het los. God zal wat sterk is beschaamd maken.

3. In onze missie, in onze worsteling aan de marge, in onze dwaasheid, delen wij in Gods luister. Dat is misschien ook intuïtief waarom je deze dwaze roeping volgt. Ik denk aan een ervaring in mijn eigen wijk: ik sta in een vies huis, boven, op een plakkerige vloer. Ik draag een oud en versleten bed van iemand die overleden is naar beneden, naar de vuilnis. Hoe komt het dat ik mij op één of andere manier dicht bij Jezus voel? Omdat ik ergens diep van binnen weet: hier, hier is Gods luister. Ergens wist ik dat ik de kerk uit moest gaan om in de wijk, bij mensen in de wijk, bij wie onbeduidend is, of veracht, iets kon leren over God dat ik nergens anders kon leren.

'Waar wij over spreken is Gods verborgen en geheime wijsheid, een wijsheid waarover God vóór alle tijden besloten heeft dat wij door haar zouden delen in zijn luister, net als de Heer.' (2,7) Deze belofte is een aanmoediging en bevestiging op onze weg vandaag als leerlingen van Jezus. In onze dwaasheid, delen wij in Gods luister. Een weg van vreugde, waarin we ons beroemen op de Heer. Lang leve de dwazen!

¹ Deze bijdrage is een bewerkte toespraak, gehouden op 21 juni 2015 tijdens het weekend van Urban Expression teams. Urban Expression is een zendingsorganisatie met als missie creatieve gemeentestichting in aandachtswijken en oude volkswijken van Nederland. Zie www.urbanexpression.nl.

² Toespraak in Leeuwarden op 16 juni 2014. Zie www.7keer7.nl.

³ Voor de uitwerking van de metafoer van de clown heb ik gebruik gemaakt van wat Marcel Barnard schrijft over de 'Jester' in: Marcel Barnard, Johan Cilliers & Cas Wepener; *Worship in the Network Culture: Liturgical Ritual Studies. Fields and Methods, Concepts and Metaphors.* (Liturgia Condenda) Peeters: 2014 p. 100-102 en 107-110. Met dank aan collega Hans Riphagen voor de literatuurtip.

---

⁴ Juliet Kilpin en Stuart Murray; *Creatieve gemeentestichting in aandachtswijken van de stad. Het verhaal van Urban Expression*. Urban Expression: 2008 p. 39.